

Polecenia podsumowujące

1. Opisz genezę, przebieg i skutki wojny sześciodniowej.
2. Scharakteryzuj stosunki izraelsko-palestyńskie po utworzeniu Organizacji Wyzwolenia Palestyny.
3. Przedstaw wpływ konfliktu w Zatoce Perskiej na sytuację na Bliskim Wschodzie.

Konflikty izraelsko-arabskie

1948 – powstanie państwa Izrael.

1948–1949 – wojna o niepodległość Izraela.

1956 – kryzys sueski – nacjonalizacja Kanału Sueskiego przez Egipt pretekstem do agresji Izraela, wspartego przez Francję i Wielką Brytanię.

Bliski Wschód kolejnym terenem rywalizacji między USA a ZSRS. Izrael w regionie postrzegany jako sojusznik USA, państwa arabskie – ZSRS.

1964 – powstanie Organizacji Wyzwolenia Palestyny. Coraz częstsze działania terrorystyczne Arabów w konflikcie z Izraelem.

1967 – wojna sześciodniowa

• pokonanie przez Izrael połączonych wojsk Egiptu, Syrii i Jordanii

• utrata przez Egipt kontroli nad Strefą Gazy i półwyspem Synaj, przez Jordanię – wschodnią Jerozolimą i Zachodnim Brzegiem Jordanu, przez Syrię – Wzgórzami Golan

1973 – wojna Jom Kippur – atak Egiptu i Syrii na Izrael; mimo początkowych sukcesów ponowna porażka państw arabskich.

Wprowadzenie przez kraje arabskie embarga na dostawy ropy naftowej do USA, w efekcie wzrost cen surowca (szok naftowy) i początek chronicznego kryzysu energetycznego na świecie.

1978 – porozumienie w Camp David – zainicjowanie pokojowych relacji izraelsko-egipskich.

Konflikt w Libanie

Połowa lat 70. – wojna domowa w Libanie i wmięszanie się w nią wojsk syryjskich oraz izraelskich; zwalczanie bojowników OWP przez Izrael na terenie Libanu.

Powstanie Państwa Palestyńskiego (2013)

1987–1993 – pierwsza intifada; zbrojne wystąpienia Palestyńczyków na Zachodnim Brzegu Jordanu i w Strefie Gazy.

1993 – podpisanie porozumienia izraelsko-palestyńskiego w Oslo; powstanie Autonomii Palestyńskiej.

2013 – przekształcenie Autonomii Palestyńskiej w Państwo Palestyńskie.

Rewolucja islamska w Iranie (1979)

Biała rewolucja – zmiany gospodarcze i laicyzacja społeczeństwa za sprawą szacha przyczynami oporu muzułmańskiego duchowieństwa na czele z ajatollahem Chomeinim.

1979 – obalenie szacha i przejęcie władzy w Iranie przez Chomeiniego; początek tworzenia republiki islamskiej.

Wojna iracko-irańska (1980–1988)

1980 – atak Iraku na Iran pod pretekstem rozstrzygnięcia sporu granicznego.

Rywalizacja między szyitami a sunitami dodatkowym podłożem konfliktu.

Wyparcie Irakijczyków z zajętych terytoriów przez wojska irańskie i zakończenie wojny bez wyraźnego rozstrzygnięcia.

Pierwsza wojna w Zatoce Perskiej (1990–1991)

1990 – atak Iraku na Kuwejt; początek wojny w Zatoce Perskiej.

Podjęcie przez Radę Bezpieczeństwa ONZ decyzji o użyciu siły wobec Iraku.

1991 – operacja „Pustynna burza”; w jej wyniku decyzja Iraku o wycofaniu wojsk z Kuwejtu.

Problem kurdyjski

Kurdowie – największy na świecie naród pozbawiony własnego państwa.

Dążenie do utworzenia własnego państwa za pomocą walki partyzanckiej i działań terrorystycznych.

Kurdowie bezuzględnie zwalczani w Turcji, Iranie i Iraku.

Polecane publikacje

Ch. Herzog, *Wojna Jom Kippur*, tłum. M. Rudowski, Warszawa: Bellona, 2000.

D. Lapiere, L. Collins, *O Jerozolim! Dramatyczna opowieść o powstaniu państwa Izrael*, tłum. B. Panek, Wrocław: Wyd. Europa, 1998.

P. Smoleński, *Zielone migdały, czyli po co światu Kurdowie*, Wołowiec: Wyd. Czarne, 2016.

